Elisa Lisiero

Cooperanți guanellieni între apartenența la Familia Guanelliană, coresponsabilitatea eclezială, dialog și acceptarea diversității

(PARTEA I)

1. Introducere

În primul rând, aș dori să mulțumesc Președintelui Colaboratorilor Guanellieni pentru invitația adresată Dicasterului în numele Asociației și pentru oportunitatea de a împărtăși cu toți cei care participați în acest moment al Adunării câteva aspecte care sper să vă ajute pe drumul membrilor laici ai unei asociații care constituie a treia ramură a Familiei Guanelliene.

Reflecția pe care ți-o propun provine din ascultarea călătoriei tale și din dialogul cu cei care coordonează și însoțesc călătoria ta în acest moment; în același timp, aș dori să ofer câteva coordonate pentru a înțelege poziția eclezială a realității tale, care face parte dintr-un panoramă agregativă foarte largă.

Mi-am împărțit intervenția în două părți, fiecare urmată de un moment de dezbatere, cu întrebări și intervenții. În Partea I voi începe cu câteva referințe la protagonismul laic care a traversat istoria Bisericii de-a lungul secolelor, pentru a arăta cum realitățile agregative de astăzi sunt în continuitate cu valurile mișcărilor ecleziale care au traversat istoria Bisericii de-a lungul timpului. Prin urmare, voi continua cu o privire specifică asupra matricei carismatice a multor realități agregative pentru a evidenția unele caracteristici ale "carismei originale". În final, voi vorbi despre realitățile laice agregative care au apărut din carisma comună unuia sau mai multor institute de viață consacrată (IVC), pentru a specifica misiunea laicilor din cadrul lor.

2. Cadrul istoric al agregarilor ecleziale pre- și post-conciliare

După Conciliul Vatican II a existat o înflorire a grupurilor laice care au preluat mai presus de toate fața mișcărilor și a noilor comunități, caracterizate de unele elemente comune, în ciuda particularității și trăsăturilor caracteristice ale fiecărei realități. Printre aspectele comune, la care ne vom întoarce, se numără originea carismatică, adică faptul de a fi născuți dintr-un carism definit drept "original". Mișcările și noile comunități au fost însoțite de alte fenomene asociative care adesea au în comun mișcările atât originea lor carismatică, cât și natura lor pur laică. În această privință, documentul *Iuvenescit Ecclesia*, nr. 2, afirmă: "Atât înainte, cât și după Conciliul Vatican II, au apărut numeroase agregari ecleziale care constituie o resursă importantă pentru reînnoire pentru Biserică și pentru urgenta «convertire pastorală și misionară» a întregii vieți ecleziale. La valoarea și bogăția tuturor asociațiilor tradiționale, caracterizate de scopuri particulare, precum și ale Institutelor de Viață Sfințită și Societăților de Viață Apostolică, se adaugă acele realități mai recente care pot fi descrise ca agregari ale mișcărilor credincioase, ecleziale și ale noilor comunități."

[Tipuri de asociații recunoscute de DLFV] Lucrând în DLFV, am reușit să identific unele tipuri de aceste realități, recunoscute la nivel internațional, ajungând la o clasificare: printre ele există asocieri care au apărut din carisma unui institut religios cu un profil similar cu al dumneavoastră;

dintr-o confrerie; dintr-o intuiție spirituală sau apostolat; sau foste organizații catolice, internaționale[1].

[Origine îndepărtată] Aceste fenomene asociative care au fost post-conciliare sau au apărut înainte de Conciliul Vatican II pot fi inserate într-un cadru istoric mult mai larg, cel puțin conform unei interpretări care notează continuitatea lor cu marile curente ale mișcărilor prezente în Biserică încă din epoca apostolică. În 1998, cardinalul Ratzinger de atunci, la Congresul Mondial al Mișcărilor Ecleziale, a prezentat o interpretare similară despre nașterea acestor fenomene, urmărindu-le până la cinci mari valuri de mișcări care s-au succedat de-a lungul timpului, a căror prezență a condus la revitalizarea țesăturii ecleziale.

Acestea sunt, mai exact: monahismul misionar, care s-a dezvoltat într-un mod înfloritor odată cu Grigore cel Mare (590-604), până la Grigore al II-lea (715-731) și Grigore al III-lea (731-741), cu un rol proeminent în procesul de evanghelizare a Europei și care s-a bucurat de sprijinul papalității. În secolul al X-lea, mișcarea Cluny, cu profilul său "devoțional și reînnoire", a jucat un rol de importanță absolută în apariția reformei gregoriene, de importanță fundamentală pentru recâștigarea libertății Bisericii. Mișcarea evanghelică a avut loc în secolul al XIII-lea, condusă de cei doi mari protagoniști, Sfântul Francisc și Sfântul Dominic, susținători ai revenirii la Evanghelie în puritatea sa originală și, de asemenea, susținători ai unei acțiuni evanghelizate, încredințate "noii clase de anunțători", cu o gamă largă de acțiuni mult dincolo de Biserica locală. Secolul al XVI-lea a adus alte mișcări de evanghelizare, inclusiv cea a iezuiților, susținători ai acțiunii misionare la scară globală, împreună cu dominicani și franciscani. În cele din urmă, secolul al XIX-lea a fost plin de mișcări din care au apărut congregații dedicate misiunii, educației și carității.

[Origine apropiată] Pe lângă originea îndepărtată a acestor fenomene asociative, este posibilă identificarea, potrivit cercetătorilor, și o origine aproximativă, urmărindu-le până la asociațiile catolice răspândite în Europa între secolele XIX și XX, *cu o implicare predominant laică și o puternică dependență de ierarhie. Dintre realitățile agregate, Acțiunea Catolică se remarcă prin dezvoltarea sa remarcabilă, prin organizarea capilară a laicilor și prin acțiunea sa eminamente educativă. Tocmai din Acțiunea Catolică apar diverse Organizații Catolice Internaționale (OCI), active în diverse sfere sociale ce fac parte din organizații internaționale importante, precum ONU. Multe dintre aceste organizații vor deveni, după reforma Codului, asociații internaționale ale credincioșilor, sub competența principală a Consiliului Pontifical pentru Laici mai întâi și apoi a Dicasterului pentru Laici, Familie și* Viață.

[Faza contemporană] *În cele din urmă, este posibil să identificăm o fază contemporană a acestor realități, limitându-ne la înflorirea post-conciliară a mișcărilor și a noilor comunități și la divizarea suplimentară a acestei perioade istorice. Cu câteva excepții, de fapt, marea dezvoltare a avut loc între anii '70 și '90, în timp ce în jurul anilor '80 fenomenul a cunoscut o anumită instituționalizare, precum și includerea oficială în misiunea Bisericii, în special datorită pontificatului lui Ioan Paul al II-lea.*

2. Matricea carismatică a numeroaselor grupuri laice

Multe grupuri ecleziale care au apărut în era pre- și post-conciliară au o caracteristică teologică fundamentală în comun, și anume originea lor carismatică. Acest element a fost evidențiat într-un mod particular în studiile despre mișcările ecleziale și noile comunități care nu răspund doar unei

[1] Cf. E. LISIERO, *Tipuri de Asociații Internaționale ale Credincioșilor: O încercare de clasificare*, «Ius Ecclesiae» 35 (2023), pp. 473-505.

logici agregative de tip sociologic. Dau un exemplu, cel al Mișcării Focolare, adică Lucrarea Mariei, fondată înainte de Conciliul Vatican II, de Chiara Lubich, pornind de la carisma unității.

[Carisma împărtășită] *După cum se știe, redescoperirea charismelor a avut loc tocmai în timpul Conciliului Vatican II, cu reevaluarea dimensiunii pneumatologice a Bisericii*[2]*. Această origine carismatică este subliniată de intervențiile magisteriale*[3] *ale pontifilor și accentuată de Iuvenescit Ecclesia. De fapt, citim la nr. 2 din document: "În acest sens, aceste agregari ecleziale, născute dintr-o carismă comună, tind să aibă ca scop 'sfârșitul apostolic general al Bisericii'". Iar în nr. 16 găsim aceste indicații prețioase:*

> *Agregarile ecleziale, în diversele lor forme, sunt prezentate ca daruri carismatice împărtășite. Mișcările ecleziale și noile comunități arată cum un anumit carismă originală poate aduce împreună credincioșii și îi poate ajuta să-și trăiască pe deplin vocația creștină și starea lor de viață în slujba misiunii ecleziale.*

[Carisma originală] *Se menționează că se vorbește despre o "carismă împărtășită" la baza mișcărilor și a noilor comunități. Potrivit teologului H. U. von Balthasar, această carismă poate fi considerată "originală",*[4] *o expresie preluată și studiată de L. Gerosa, care a identificat patru caracteristici principale: permite realizarea unui nou mod de a secădea lui Christi; permite fondatorului să exercite paternitatea și maternitatea credinței față de ceilalți, trezând totodată în rândul membrilor un sentiment de apartenență și familie; este la originea unui puternic impuls misionar al mișcării; permite credincioșilor să-și maturizeze identitatea de christifidelis și îi face percepuți ca o persoană aflată în relație.*[5]

[Noua sequela Christi] *Când vorbim despre o nouă cale de sequela Christi, ne referim la faptul că carisma luminează un aspect al Evangheliei, un cuvânt al lui Isus care devine o "revelație" pentru fondator sau fondatori. Chemarea de a fi ucenici ai lui Isus, de fapt, este unică, dar carisma determină un mod specific de întrupare a acesteia. De exemplu, carisma conduce la trăirea unității lui Isus; sau la încercarea de a reproduce dragostea Sa pentru cei slabi și săraci; sau dorința sa de a evangheliza sau chiar spiritul său de rugăciune. În esență, pentru cei care aderă la mișcare și sunt atrași de aceeași carismă originală, este trasată o cale a sfințeniei care trebuie implementată împreună, un mod de a-L urma pe Isus în care un aspect al vieții sale și al predicării evanghelice este accentuat mai degrabă decât altul. Aceasta nu înseamnă că fiecare persoană nu traduce apoi chemarea colectivă cu nuanțe ciudate, poate în funcție de starea vieții sau de gradul diferit de apartenență.*

---

[2] Vezi, în special, LG 4, 7, 12 și AA 3.

[3] Cf. IOAN PAUL AL II-lea, *Mesaj către participanții la Congresul Mondial al Mișcărilor Ecleziale*, cit., p. 18. Pentru relația dintre Duhul Sfânt și mișcările din magisteriul lui Benedict al XVI-lea: cf. L. NAVARRO, *Noile mișcări ecleziale în Magisteriul lui Benedict al XVI-lea,* Ius Ecclesiae, 21 (2009), pp. 573-574. Din analiza diferitelor intervenții ale Papei asupra mișcărilor, se poate înțelege legătura strânsă dintre aceste realități ecleziale și a treia Persoană a Treimii. Mișcările sunt un dar al Duhului și, prin urmare, decurg dintr-o inițiativă divină, nu doar din simpla agregare a credincioșilor; ele sunt instrumente providențiale ale Duhului pentru a trezi credincioșii; ele sunt adevărate și propriile "irrupții ale Duhului" pentru societatea contemporană. Originea lor carismatică îi plasează în slujba edificării Bisericii și, în același timp, le conferă legitimitate existenței. Despre natura carismatică a mișcărilor din magisteriul Papei Francisc, cf. G. FELICIANI, *Poți fi brațele, mâinile, picioarele, mintea și inima unei Biserici care "se întinde". Papa Francisc și mișcările ecleziale. Ce statut canonic pentru noile comunități?* , «Stato, Chiese e pluralismo confessionale» 22 (2020), pp. 34-36, https://statoechiese.it/contributi/voi-potete-essere-braccia-mani-piedi-mente-e-cuore-di-una-chiesa-in-uscita (accesat: 12 aprilie 2024).

[4] H.U. VON BALTHASAR, *Reflecții pentru o lucrare despre mișcările laicilor în Biserică,* în *The Laicaity and the Mission of the Church,* editat de I. Biffi – al., Milano, Istra, 1987, p. 87.

[5] Cf. L. GEROSA, *Carisma și Legea în Biserică. Reflecții canonice asupra "Carismului Originar" al Noilor Mișcări Ecleziale*, Milano, Jaca Book, 1989, 79-90.

[Vocație comună] *Ne permitem să propunem un pasaj suplimentar: dacă este adevărat că agățarea aceluiași carismă modelează o identitate comună, deoarece conduce la întruparea vieții creștine într-un anumit mod, atunci nu este prea îndrăzneț să vorbim despre o "vocație comună" determinată de carisma originală. Acest lucru este afirmat, de exemplu, de episcopul german C. Hegge, conform căruia "unicul" carism al unui fondator devine vocația tuturor membrilor*[6]*. Din carismă pornește, de fapt, un stil de viață propus adepților mișcării; o spiritualitate; un stil relațional; o modalitate de a relaționa cu realitățile materiale, până la determinările care privesc domenii concrete ale existenței. Toate aceste aspecte conduc la realizarea unicei chemări la sfințenie care decurge din botez în multe feluri, exact conform vocațiilor particulare. După cum se poate înțelege, în acest caz cuvântul "vocație" este folosit într-un sens diferit de limbajul eclezialesc comun, în care se vorbește despre o chemație la preoție, la viața consacrată și, recent, la viața de căsătorie, așa cum a subliniat Papa Francisc în Amoris Laetitia, la nr. 72.* [7]*Pentru a folosi o expresie a teologului G. Canobbio, vocația este înțeleasă ca "pluralitatea realizărilor concrete ale vieții creștine."*[8]

[Referințe statutare] Dacă luăm *Statutul* Cooperatorilor Guanellieni[9], putem identifica clar referințele la o carismă comună, aceeași din care a izvorât un institut religios masculin și unul feminin. Citim la nr. 1: "Să aderăm cu bucurie și convingere, în starea noastră de viață laică, la carisma Sfântului Luigi Guanella, să încercăm să urmăm modelul său de viață și angajamentul de a proclama săracilor vestea bună a mântuirii, în imitația lui Iisus Păstorul Bun și a samariteanului plin de compasiune". Și din nou, la nr. 2: "Cu Fiicele Sfintei Maria a Providenței și cu Slujitorii Caritații, noi, Colaboratorii, suntem purtători și ai carismei Sfântului Luigi Guanella". Interesant, așadar, la nr. 5, este limbajul vocațional folosit: "Cooperatorul guanellian primește ca un har special și un dar particular această chemare a lui Dumnezeu de a trăi un proiect de caritate".

[O sfințenie cu diferite declinații] *Carisma și manifestările sale, la nivelul spiritualității și angajamentelor, modelează astfel modul în care fiecare membru își trăiește vocația creștină: îi dau o față precisă în marea nesfârșită a posibilităților, în tensiunea față de sfințenia unică la care este chemată fiecare botezat, pe diferite căi: "Înzestrați cu mijloace salutare de atâta abundență și măreție, toți credincioșii din fiecare stare și stare sunt chemați de Domnul, fiecare în felul său, la o sfințenie a cărei perfecțiune este cea a Tatălui ceresc însuși" (LG 11). Papa Francisc, în Exhortația Apostolică Gaudete et Exultate, la nr. 21,*[10] *îl prezintă pe sfânt ca pe cel care întrupă un Cuvânt al mesajului Evangheliei: "Astfel, fiecare sfânt este un mesaj pe care Duhul Sfânt îl trage din bogățiile lui Isus Hristos și îl dă poporului Său. El ne amintește că căile spre sfințenie sunt diferite." Acest lucru este evident valabil nu doar pentru sfinți, ci și pentru fiecare persoană botezată: "Cerul să recunoască ce este acel cuvânt, acel mesaj al lui Isus, pe care Dumnezeu dorește să-l vorbească lumii cu viața ta" (GE 23).*

Când vorbim despre agățarea unei carisme și ce implică aceasta în termeni de declinări ale vieții creștine, ne referim la o dimensiune a identității care apare cu mult înainte de implementarea serviciilor religioase. Acest lucru reiese și în *Documentul Călăuzitor în pregătirea celei de-a II-a Adunări a Cooperativilor Guanellieni, în care nu doar* că se afirmă că numeroase contribuții ale membrilor evidențiază faptul că apartenența la asociație ajută la "trăirea vocației botezului într-un mod

---

[6] Cf. C. HEGGE, *Il Vaticano II e i movimenti. Una recezione carismatica*, Roma, Città Nuova, 2001, p. 88.

[7] Francesco,

[8] G. CANOBBIO, *Dagli stati di vita alle vocazioni*, in *Gli stati di vita del cristiano,* editat de G. Canobbio, F. Dalla Vecchia, G.P. Montini, Brescia, Morcelliana, 1995, p. 40 («Quaderni del Seminario di Brescia», nr. 5).

[9] ASOCIAZIONE GUANELLIANI COOPERATORI, *Statut*, Roma 2015, https://www.operadonguanella.it/la-famiglia-guanelliana/guanelliani-cooperatori (accesat: 7 octombrie 2026).

[10] FRANCISC, Exhortație. Apost. *Gaudete et Exultate*, Despre chemarea la sfințenie în lumea modernă, 19 martie 2018, AAS 110 (2018), pp. 1111-1161.

mai conștient",[11] dar faptul că "apartenența la Asociație nu reprezintă doar un angajament voluntar, ci o chemare de a trăi carisma guannelie în viața de zi cu zi, în familie, la muncă și în comunitatea eclezială" [12]este plasat ca element de convergență.

[Trăsături comune ale carismei guanelliene] În ce exprimare este susținută carisma pentru colaboratorii guanneli? Statutul nr. 6 afirmă: "Călăuzit de Duhul Sfânt, părintele Guanella a trăit și a transmis membrilor familiei sale un stil original de viață și acțiune care își are originea într-o experiență evanghelică tipică. Această experiență caracterizează și dă un ton concret relației noastre cu Dumnezeu, relațiilor noastre cu frații și surorile noastre și prezenței și acțiunii noastre în lume."

Dacă intrăm în detaliu și analizăm fiecare dintre aceste aspecte, vedem că Statutul le prezintă unul câte unul, oferind o imagine de ansamblu clară asupra modului în care carisma le determină și le modelează. În ceea ce privește relația cu Dumnezeu, se evidențiază simțul paternității lui Dumnezeu și al Providenței Sale (cf. n. 7); dimensiunea filială în Hristos (cf. n. 8); o spiritualitate marcată de rugăciunea abandonului în Dumnezeu Tatăl; prin dragostea pentru Euharistie; prin devoțiune față de Fecioara Maria și față de Sfântul Iosif (cf. n. 9). În ceea ce privește stilul relațional, dragostea pentru predilecție față de săraci (cf. n. 10) și necesitatea cultivării spiritului familial de familie (cf. n. 12) sunt evidențiate. În cele din urmă, în ceea ce privește prezența și acțiunea în lume, se percepe angajamentul comun al celor trei ramuri ale Familiei Guanelliene de a adânci și răspândi carisma guanuliană; realizarea proiectelor și inițiativelor comune; participarea la întâlniri comune de rugăciune și verificarea fidelității față de Carism (cf. nr. 20).

Până acum am evidențiat trăsăturile comune, cele care derivă dintr-o vocație transversală către membrii Familiei Guanelliene, deși pentru fiecare dintre cele trei ramuri, caracterizate de stări diferite ale vieții, există și declinații specifice. La urma urmei, se întâmplă adesea ca, în realitățile agregative care decurg dintr-un carismă, să existe oameni cu diferite stadii de viață *care împărtășesc angajamente comune și un stil de viață clar marcat de carismă, contribuind într-un mod original la dezvoltarea unui singur ideal.*

4. Asocieri cu o carismă din care a apărut un VCI

[Originea asocierilor cu carisma unui IVC] Unele grupuri laice au la origine aceeași carismă care a făcut ca institutele de viață consacrată, masculine și feminine, să înflorească. Dacă privim istoria acestor asocieri, vedem cel puțin trei situații: în unele cazuri, un laic sau o laică s-a simțit deosebit de atrasă de carisma unui institut religios și a înțeles că aceeași intuiție carismatică ar fi putut fi declinată în statul laic, devenind o cale de promovare a vocației creștine a laicilor, prin propunerea unui itinerar spiritual și a activităților apostolice care să fie trăite "în mijlocul lumii". În alte cazuri, religioșii au fost cei care au luat inițiativa de a întemeia o realitate agregativă a laicilor atrași de carisma institutului lor religios. În cele din urmă, o a treia posibilitate este ca fondatorul unuia sau mai multor institute religioase să fi avut intuiția, pe baza unei carisme, de a da viață unei singure familii spirituale formată din bărbați și femei religioși și laici. În acest caz, realitatea laică împărtășește unele aspecte importante cu institutul vieții consacrate, în special spiritualitatea și scopurile apostolice.

[Istoria Colaboratorilor Guanellieni] În istoria Familiei Guanelliene, a apărut această a treia ipoteză: fondatorul, încă de la începutul fondării, a înțeles că și laicii erau chemați să împărtășească aceeași intuiție carismatică, angajându-se într-o spiritualitate și misiune comună, deși în funcție de

[11] *Document Ghid în Pregătirea celei de-a Doua Adunări a Cooperatorilor Guanellieni,* p. 2.
[12] Ibid., p. 10.

diferențele legate de starea vieții. În această privință, citim pe site-ul Surorilor Guanelliene: "Cu cele două congregații religioase pe care le-a fondat – Fiicele Sfintei Maria a Providenței și Slujitorii Carității – de la început Domnul a înconjurat și [fondatoarea] cu colaboratori laici, iar Don Guanella i-a considerat "toți fiii și frații care cu el își cheltuiesc fie inteligența, fie munca, fie banii, fie rugăciunea lor, pentru a face ca lucrările care poartă nu doar numele Providenței să meargă pe șinele providenței, ci care merită mai mult viața lor."[13] Mai mult, preambulul Statutului spune: "Cu o energie și entuziasm molipsitor, a adunat în jurul său un grup de Surori, Fiicele Sfintei Maria din Providență, preoți, Servitorii Carității și prieteni laici, chemându-i să împărtășească zelul său neobosit și caritabil în multe părți ale Italiei, în Elveția și, de asemenea, în America de Nord."

[Familia Spirituală/Carismatică] Colaboratorii Guanellieni sunt juridic o asociație legată de credincioși care face parte din Familia Guanelliană, ca a treia ramură laică. Familia Guanelliană este o familie carismatică, o realitate compusă dintr-un "set de institute, oameni din diferite stadii de viață – laici, preoți, bărbați și femei, religioși, seculari care se recunosc ca aparținând aceleiași Carisme ca Fondatorul sau Fondatoarea și sunt uniți unii cu alții prin el în fraternitate în Hristos".[14] De fapt, așa cum a afirmat Papa Francisc în scrisoarea sa pentru Anul Vieții Sfințite: "De fapt, în jurul fiecărei familii religioase, precum și în Societățile Vieții Apostolice și în Institutele Seculare însele, există o familie mai mare, 'familia carismatică', care include mai multe Institute-uri ce se recunosc în aceeași carismă, și mai presus de toate creștini laici care se simt chemați, tocmai în condiția lor laică, să participe la aceeași realitate carismatică".[15]

Dintre diferitele realități care alcătuiesc Familia Carismatică (în cazul nostru "ramurile"), există plurivocațiunea, deoarece există credincioși din diferite stadii de viață care au în comun aceeași carismă, aceeași misiune și aceeași spiritualitate. Totuși, fiecare realitate are propriul său text juridic (Constituții și statute) și propria autonomie de guvernare, deși asociațiile laice, ca în cazul Cooperativilor Guanellieni, pot avea profilul unei asociații care depinde de un institut de viață consacrată.

5. Rolul laicilor într-o familie carismatică

[Familie, muncă și societate: spații misionare ale laicilor] Până acum ne-am concentrat pe aspectele unei identități comune; intrăm acum în specificitatea rolului laicilor într-o realitate agregativă care face parte dintr-o familie carismatică.

Un laic dintr-o asociație a credincioșilor își trăiește misiunea în primul rând la nivelul mărturiei în mediul în care este inserat: familie, muncă și societate și societate. În acest sens, Decretul Consiliului privind Apostolatul Laicilor afirmă: "Există multe oportunități pentru laici de a exercita apostolatul evanghelizării și sfințirii. Însăși mărturia vieții creștine și faptele bune făcute într-un spirit supranatural au puterea de a atrage oamenii spre credință și către Dumnezeu" (AA 6).

Participarea la o mișcare sau, în general, la o asociere a credincioșilor, conduce la o dinamică familială vie conform unui nou spirit, la aprofundarea harului sacramentului căsătoriei, primit, poate, fără o conștientizare prea mare. În același timp, oferă noi stimulente pentru a înfrunta angajamentul parental în lumina valorilor creștine. Multe mișcări oferă căi specifice pentru cupluri, de fapt, uneori carisma este îndreptată în principal spre sfințirea familiei, ceea ce conduce la elaborarea unor metodologii care favorizează dezvoltarea relației soților, de exemplu prin momente de dialog și împărtășire în lumina Cuvântului lui Dumnezeu. Există numeroase mărturii ale soților

[13] https://www.suoreguanelliane.org/diventa-cooperatore/ (accesat: 7 octombrie 2026).
[14] Site-ul UISG
[15] FRANCISC, *Scrisoare către Persoane Consacrate cu ocazia Anului Vieții Sfințite*, 21 noiembrie 2014 (III-1).

creştini care şi-au schimbat pozitiv calitatea vieţii conjugale devenind membri ai unei mişcări şi au oferit o mărturie a frumuseţii iubirii conjugale care depăşeşte limitele casei.

Un laic este de obicei inserat într-un context social şi într-o cultură care aduce cu sine valori şi o viziune a realităţii. Este un domeniu în care este chemat să-şi ofere mărturia creştină, mai ales acolo unde idealul evanghelic pare îndepărtat. Să nu uităm că un spaţiu deosebit de important astăzi este lumea digitală, unde oricine se poate exprima liber şi poate afirma convingerile şi alegerile în contrast puternic cu "civilizaţia iubirii".

[Cooperanții guanellieni: Familie, muncă și societate: Spații de mărturie] De fapt, *Statutul* Cooperativilor Guanellieni, după ce amintește exercitarea *tria munera* în statul laic, menționează tocmai domeniile familiei, muncii și societății, ca spații în care să trăiești în primul rând angajamentul colaboratoriștilor (cf. *Statute*, nn. 16-18). Nu este vorba despre a face lucruri extraordinare, ci despre a fi martori și promotori ai valorilor creștine și ai celor legați în mod specific de carismă, cum ar fi grija deosebită pentru cei care suferă sau sunt mai slabi. Subliniez valoarea acestui martor care, așa cum a spus Papa Francisc, poate avea loc "oriunde, pe stradă, în piață, la muncă, pe stradă" (EG 127).

Mai mult, prioritatea dimensiunii mărturisirii apare clar în percepția membrilor Asociației. În *Documentul Călăuzitor în pregătirea celei de-a doua Adunări a Cooperatorilor Guanellieni*, în partea referitoare la a treia zonă, cea a misiunii, se afirmă că: "Prima formă de misiune este considerată mărturie personală". Mai mult, se spune că multe contribuții răspund vorbind despre viața de zi cu zi, specificând că "Caritatea se răspândește prin exemplu, apropiere, ascultare și capacitatea de a construi relații autentice [...] mărturia precede cuvintele și face fiecare proclamație credibilă [...] Răspândirea spiritului guanellian trece prin acceptare, ascultare, apropiere și capacitatea de a face fiecare persoană să se simtă iubită și apreciată. Din această perspectivă, serviciul nu este doar o activitate ce trebuie desfășurată, ci un stil de viață care face ca caritatea lui Dumnezeu să fie prezentă în relațiile zilnice și în situațiile concrete ale vieții."[16]

[Cooperare și coresponsabilitate cu institutele guanneliene] Pe lângă dimensiunea mărturiei în propriul mediu de viață, misiunea cooperantului guanellian este caracterizată de aspecte specifice, inclusiv colaborarea cu Congregațiile Guanelliene și lucrările lor (Statute, nr. 20-21). Mai mult, carisma îndreaptă misiunea către săraci (cf. *Statutele* nr. 23), încercate în trup și spirit, într-un dinamism de ieșire constantă din sine pentru a merge în căutarea sărăciei care se vede și a celei care nu se vede. *Documentul Călăuzitor în pregătirea celei de-a doua Adunări a Colaboratorilor Guanellieni* vorbește despre "lucrări, relații și inițiative capabile să genereze speranță și promovarea persoanei".[17]

[16] *Document Ghid în pregătirea celei de-a II-a Adunări a Cooperatorilor Guanellieni*, pp. 7-8.
[17] *Ibid*. p. 11.

Elisa Lisiero

Cooperanți guanellieni între apartenența la Familia Guanelliană, coresponsabilitatea eclezială, dialog și acceptarea diversității

(PARTEA II)

1. Introducere

În această a doua parte a intervenției mele, mă voi concentra pe aspecte legate de comuniune și sinodalitate, inerente atât relației colaboratorilor guanellieni cu cele două ramuri ale familiei guanelliene, cât și relației asociațiilor cu pastorii bisericilor locale în care sunt inserate grupurile și asociațiile, atingând principii de natură generală care se aplică și colaboratorilor guanellieni.

2. Relația cu familia guanelliană

[Asociația Cooperativilor Guanellieni] Prin Decretul Congregației pentru Institutele de Viață Sfințită și Societăți de Viață Apostolică din 2003, Asociația Cooperativilor Guanellieni a fost recunoscută ca a treia ramură a Familiei Guanelliene, încredințând autorității competente a celor două institute religioase (Fiicele Sfintei Maria a Providenței și Slujitoarele Carității) sarcina de a aproba modificările Statutului Asociației.

Nu intenționez să intru în probleme pur juridice, însă pare important să rememorăm câteva coordonate fundamentale pentru a înțelege tipologia asociației cooperativilor guanneli.

[Note despre dreptul asociativ] Asociațiile credincioșilor se nasc pe baza unui drept fundamental al credincioșilor, sancționat în Codul Latin din 1983 prin can. 215. Recunoașterea acestui drept este o noutate importantă care permite inițiativa liberă a credincioșilor de a întemeia asociații în scopuri ecleziale, fără a fi nevoie de intervenția ierarhiei. Totuși, autoritatea ecleziastică competentă poate înființa sau recunoaște asociațiile credincioșilor, în moduri diferite, în funcție de natura publică sau privată a acestor asociații. Mai mult, autoritatea competentă are datoria de vigilență asupra tuturor asociațiilor credincioșilor, pentru a evita abuzurile la nivelul credinței și moralei, iar aceasta merge mână în mână cu obligația de a vizita astfel de asociații (cf. can. 305). Agregarile ecleziale pre- și post-conciliare, despre care am vorbit în prima intervenție, sunt în mare parte configurate canonic ca asociații private și publice ale credincioșilor, cu recunoaștere diecezană sau națională la nivelul Conferințelor Episcopale sau pontificale (cf. can. 312).

Asociația Colaboratorilor Guanellieni poate fi urmărită până la tipul asociațiilor credincioșilor legate de un IVC și, în mod specific, la două institute religioase, despre care există unele referințe în

normele canonice actuale, în special can. 311[1] și 677[2]. Aceste referințe sunt importante pentru înțelegerea relației dintre cele trei ramuri ale Familiei Guanelliene, specificate în Statutele Asociației.

[Atribuțiile Congregațiilor Guanelliene față de Asociație] Cele două institute religioase au îndatoriri față de Colaboratorii Guanellieni: unele dintre ele sunt de natură generală, conform normelor Codului, în special pentru a asigura că Asociația laică este impregnată de spiritul familiei religioase guannelie (cf. can. 677 §2), precum și pentru a asigura includerea asociației în activitățile apostolatului prezent în dieceză (cf. can. 311).

Alte sarcini sunt de natură specifică și le preluăm din Statute; Voi menționa câteva dintre ele. Este responsabilitatea Superiorilor Generali să aprobe amendamentele aduse Statutelor Asociației. Fiecare grup de cooperativi guanellieni are un Delegat (Slujitoarea Caritații sau Fiica Sfintei Maria a Providenței) responsabil pentru animarea spirituală a grupului local și pentru formarea indivizilor (cf. *Statute*, nr. 30), responsabil cu emiterea unei opinii privind cererea de admitere a unui aspirant la a face promisiunea (cf. *Statute*, nr. 33). Fiecare Consiliu Provincial are un Delegat (Slujitoare a Caritații sau Fiica Sfintei Maria a Providenței) cu sarcini de natură formativă și spirituală (cf. *Statute*, nr. 48). Dacă există un conciliu interprovincial într-o națiune, acesta este frecventat de un delegat (Slujitoarea Caritații sau Fiica Sfintei Maria a Providenței) desemnat de Superiorii provinciilor religioase prezente în națiunile aflate în dialog cu conciliul interprovincial (cf. *Statute*, nr. 53). Consiliul Mondial este format din doi membri ai congregațiilor religioase guanneliene (cf. *Statute*, nr. 56) și se întâlnește cu Consiliile Generale ale celor două Congregații pentru a pregăti programe comune (cf. *Statute*, nr. 57).

[Interacțiunea Colaboratorilor Guanellieni cu Congregațiile] Pe de altă parte, Statutul evidențiază rolul Colaboratorilor Guanellieni în îndeplinirea misiunii comune împreună cu cele două Congregații Guanelliene, așa cum subliniază nr. 20 din Statute:

> *Asociația are o misiune specială împreună cu cele două Congregații Guanelliene. Împreună colaborăm la aprofundarea și răspândirea carismei guanelliene, participăm la realizarea proiectelor și inițiativelor comune, încurajăm întâlniri comune de rugăciune și verificarea fidelității față de carismă.*

Se vorbește, de asemenea, despre o "colaborare concretă", la nr. 21 din Statut:

> *În lucrările Fiicelor Sfintei Maria a Providenței și ale Slujitoarelor Caritații și în structurile proprii Cocooperanților, găsim un loc privilegiat pentru a ne desfășura vocația guanelliană. Activitatea noastră va fi marcată de colaborare concretă și, dacă se consideră potrivită, de asemenea de atribuirea activităților și lucrărilor de către Congregațiile Guanelliene. În acest caz, colaborarea este definită prin acorduri speciale.*

[Colaborare] Documentul Călăuzitor în pregătirea celei de-a Doua Adunări a Cooperatorilor Guanellieni *revine la tema colaborării*; printre temele menționate de membri ca fiind cele care merită

[1] "Membrii institutelor de viață consacrată care prezidează sau asistă asociațiile unite în un fel cu propriul institut trebuie să aibă grijă ca aceste asociații să sprijine activitățile apostolatului existent în dieceză, în special lucrând sub conducerea ordinarului local, împreună cu asociațiile menite să exercite apostolatul în dieceză."

[2] "Superiorii și membrii trebuie să mențină cu credință misiunea și activitățile proprii institutului; totuși, trebuie să procedeze cu prudență față de adaptările cerute de nevoile timpului și locului, adoptând totodată mijloace noi și potrivite. §2. Institutele cu care asociațiile credincioșilor sunt unite ar trebui să-i ajute cu o grijă deosebită, astfel încât să fie impregnați de spiritul autentic al familiei lor religioase."

o atenție deosebită se numără exact relația dintre Cocooperanții Guanellieni și celelalte componente ale Familiei Guanelliene:

> *Valoarea colaborării cu Slujitorii Carității și Fiicele Sfintei Maria a Providenței în formare este subliniată, în cadrul cursurilor asociative de formare a vieții sunt propuse împreună cu bărbați și femei religioși și consolidarea programelor comune. Este nevoie de o discuție pe teme de coresponsabilitate, participare și cooperare în cadrul [3]Familiei.*
>
> *Există, de asemenea, dorința de a întări legăturile dintre diferitele vocații ale Familiei Guanelliene, recunoscând în colaborarea dintre laici și religioși o resursă importantă pentru transmiterea carismei noilor generații, însoțind grupurile locale și făcând misiunea comună mai incisivă. În ciuda diferențelor din contextele locale, există o dorință clară de a merge împreună, de a ne sprijini reciproc și de a construi un viitor comun[4].*

[Coresponsabilitate] Documentul Final al Sinodului privind Sinodalitatea s-a concentrat, de asemenea, pe procesele decizionale, deoarece în ele se traduce angajamentul Poporului lui Dumnezeu de a trăi o coresponsabilitate eficientă. Totuși, este evidențiat un concept, acela al unei co-responsabilități diferențiate, care cred că este cheia interpretării multor procese la nivel eclezialesc și care poate fi de asemenea ignorată în relația din cadrul Asociației Cooperativilor Guanellieni, în care există membri cu sarcini diferite, și în relația dintre Asociație și Congregațiile Guanelliene.

Documentul afirmă, în ceea ce privește articularea proceselor decizionale:

> *Aceasta din urmă prevede de obicei o fază de elaborare sau instruire "printr-o lucrare comună de discernământ, consultare și cooperare" (CTI, nr. 69), care informează și susține luarea deciziilor ulterioare, care este responsabilitatea autorității competente. Nu există competiție sau contrast între cele două faze, dar prin articularea lor contribuie la faptul că deciziile luate sunt rodul ascultării din partea tuturor față de ceea ce Dumnezeu dorește pentru Biserica Sa. Din acest motiv, este necesar să se promoveze proceduri care să facă reciprocitatea dintre adunare și cei care o conduc eficientă, într-un climat de deschidere față de Duh și încredere reciprocă, în căutarea unui consens cât mai unanim posibil. Procesul trebuie să includă și faza de implementare a deciziei și a evaluării acesteia, în care funcțiile subiecților implicați sunt din nou articulate în moduri noi[5].*

3. Relația cu pastorii bisericii locale

Dintre Grupurile de Studiu înființate în implementarea Chirografului regretatului părintelui Francisc pentru a aborda unele probleme specifice apărute în timpul Sinodului privind Sinodalitatea, unul a fost dedicat și relației dintre agregațiile locale și Pastorii Bisericilor locale. Documentul Sumar produs de Grup este complet disponibil, așa că îmi permit să-l reamintesc, în partea sa finală, deoarece poate oferi și idei pentru abordarea acestei teme în legătură cu Colaboratorii Guanellieni.

[Includerea asociațiilor în anumite Biserici] În mod normal, asociațiile credincioșilor operează în cadrul Bisericilor respective, deși răspândirea lor poate fi internațională, iar recunoașterea lor reflectă uneori această structură. Acest lucru ne conduce să luăm în considerare relația dintre asociație

---

[3] *Document Ghid în Pregătirea celei de-a Doua Adunări a Cooperatorilor Guanellieni*, p. 12.

[4] Ibid.

[5] XVI Adunare Generală Ordinară a Sinodului Episcopilor, *Pentru o Biserică Sinodală: Împărtășanie, Participare, Misiune. Document final al celei de-a doua sesiuni a celei de-a doua sesiuni a celei de-a XVI-a Adunări Generale Ordinare a Sinodului Episcopilor (2-27 octombrie 2024)* 26 octombrie 2024, nr. 90-91.

și pastorul Bisericii locale, care este chemat să vegheze asupra lor, așa cum am reamintit deja. Nici nu trebuie să uităm rolul episcopului ca moderator al cultului și apostolatului în dieceza sa (LG 27).

[Principii preluate din Documentul Grupului 6] Există sarcini specifice ale pastorilor în legătură cu asociațiile credincioșilor prezente pe teritoriul asupra căruia au jurisdicție, dar există și o atitudine a asociațiilor în intrarea în relații cu pastorii și cu bisericile locale. Preluând documentul Grupului 6, Subgrupul 3, este clară necesitatea unei "conversii relaționale" care să poată "da naștere unui schimb de daruri în slujba misiunii comune".

> *Această conversie relațională (parțial deja în desfășurare) poate fi descrisă printr-o mișcare virtuoasă dublă. Pe de o parte, pastorii sunt chemați să considere membrii AFMENC nu ca pe o problemă de rezolvat în bisericile locale, ci ca pe credincioși cu care să stabilească o relație; pe de altă parte, membrii AFMENC sunt chemați să se vadă "în misiune", renunțând la orice autoreferență și punându-se în slujba Bisericii. Conștientizarea misiunii comune la care cineva este chemat poate încuraja convertirea relațională dorită de Sinod*[6].

Pe lângă convertirea relațională, apare principiul comuniunii, la care ne putem referi

> *unele atitudini considerate necesare atât din partea episcopilor, cât și a moderatorilor, cum ar fi deschiderea și dialogul. Ascultarea activă, empatică, lipsită de prejudecăți și prejudecăți, este, de asemenea, fundamentală. Astfel, este posibilă atingerea cunoașterii reciproce, care la rândul ei este favorizată de o dispoziție proactivă pentru comunicarea periodică și constantă. Un pas suplimentar face parte și din spiritul comuniunii, și anume co-discernământul, înțeles ca participare comună în procesele decizionale*[7].

Nici nu trebuie să uităm principiul co-esențialității dintre darurile ierarhice și carismatice, care permite pastorilor să supravegheze exercitarea carismei și discernământul lor, precum și acompaniamentul realităților care decurg dintr-un carismă[8].

În cele din urmă, principiul sinodalității face posibilă

> *construirea legăturilor de unitate, interdependență, colaborare și coresponsabilitate. Interdependența constă în influență reciprocă, într-un schimb și confruntare continuă care necesită "încredere reciprocă" între oameni și coordonarea propriilor eforturi și resurse cu cele ale altora pentru a atinge obiectivele așteptate. Pentru a desfășura o călătorie sinodală nu este posibil să acționăm singuri: ceilalți sunt indispensabili [...]* [9].

Unele instrumente concrete pentru exercitarea sinodalității sunt includerea în planul pastoral diecezan și în diversele organisme de participare; consultările asociațiilor laice; comisiile mișcărilor sau asociațiilor laice; adunarea sinodală și adunările diecezane.

Cred că principiile recent reamintite pot oferi o bază de reflecție în Adunarea dumneavoastră sau poate pot ridica întrebări, conducând la întrebarea în ce măsură Asociația este inserată la nivelul Bisericii locale și în ce măsură este cultivată relația grupurilor locale cu Pastorii. În final, citez o

---

[6] GRUPUL DE STUDIU NUMĂRUL 6, *Revizuirea într-o perspectivă sinodală și misionară a documentelor privind relațiile dintre episcopi, Viața consacrată, agregații ecleziale*, p. 49.
[7] Ibid., p. 64.
[8] Ibid., p. 64-65.
[9] Ibid., pp. 65-66.

reamintire din documentul dumneavoastră care evidențiază necesitatea colaborării cu realitățile teritoriului, atât parohiilor, cât și ale altor asociații caritabile:

> *Numeroase contribuții invită, de asemenea, la colaborarea cu parohii, Caritas, asociații, lucrări guannelie și alte realități din zonă. Această perspectivă este evidențiată într-un mod special de Italia, care propune o colaborare stabilă cu realitățile deja active pe teritoriu, și de Brazilia, unde participarea la activități sociale și pastorale destinate celor mai vulnerabili oameni.*[10]

[10] *Document Ghid în Pregătirea celei de-a Doua Adunări a Cooperatorilor Guanellieni*, p. 8.